

Mysteriet med den försvunna tavlan

En helg i juni 1997 upptäckte en säkerhetsvakt på Rikshospitalet i Oslo att ett av verken i sjukhusets porträttsamling hade skurits ut ur sin guldram och stulits. Det var porträttet av den norske professorn Hjalmar Heiberg, målat av Erik Werenskiöld. Porträttet var beställt av Heibergs kolleger, som en hyllning till dennes 25 år som professor i medicin vid universitetet i Kristiania (Oslo). Stölden anmäldes förstas, och tavlan efterlystes såväl nationellt som internationellt.

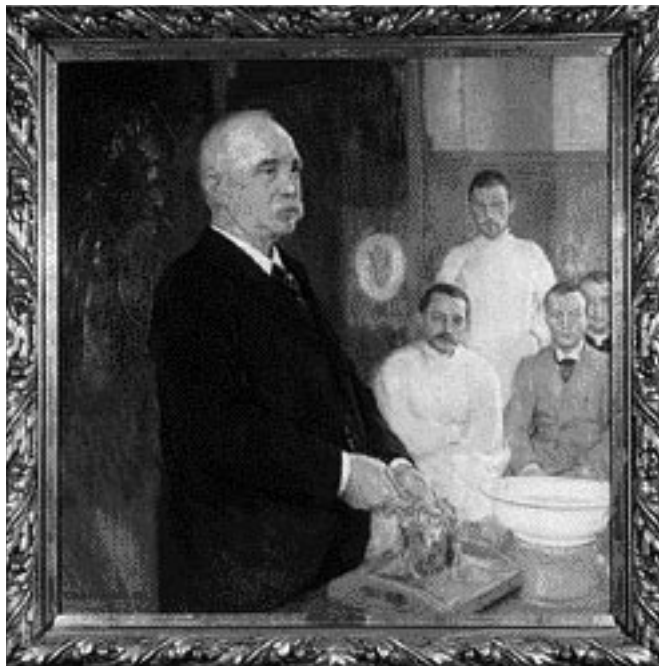
En målare av kända män

Den norske målaren Erik Werenskiöld (1855–1938) har avbildat flera framstående män. Favoritmodellen var Nansen, men han har även målat Grieg, Ibsen och Björnson. Werenskiöld är dock mest känd för ett nationellt folklivs- och landskapsmåleri. Hans illustrationer till Asbjørnsens och Moes »Norske folkeeventyr» och till Snorres kungasagor är klassiska.

År 1896 fick han uppdraget att måla porträttet av professor Hjalmar Heiberg.

Professor i patologi

Hjalmar Heiberg (1837–1897) började som medicine kandidat på

Det stulna porträttet av Hjalmar Heiberg är nu restaurerat och skall hängas upp år 2000 i det nya Rikshospitalet.

Rikshospitalet och tog medicinsk examen 1862. Efter några år som assistent hos Rikshospitalets prosector reste han utomlands för studier i patologisk anatomi och embryologi. År 1870 blev han utnämnd till professor i medicin vid universitetet i Kristiania. Hans ämnen var patologisk anatomi och allmän patologi.

Han tjänstgjorde dessutom som prosector vid Rikshospitalet. År 1875 övertog han även undervisningen i rättsmedicin.

Han kom att inneha många förtroendeposter i Norge. År 1893 blev han medlem av Vetenskapsakademien i Stockholm; samma år blev han hedersdoktor vid Lunds universitet.

Framstående forskare i mikrobiologi

I sin forskning kom han att intressera sig för mikrobiologi och infektioner, särskilt bakteriernas förhållande vid pyemi och barnsängsfeber, och mer specifikt om deras förekomst vid endokardit. Tillsammans med sin norske kollega professor Emanuel Winge beskrev han »ulcerativ endokardit med svampbildningar» dels i en norsk artikel år 1869, dels några år senare i Virchows Archiv für Pathologische Anatomie

und Physiologie. Artikelns rubrik var »Ein Fall von Endocarditis ulcerosa puerperalis mit pilzbildungen im Herze (Mycosis endocardii)».

Professorerna Heiberg och Winge anses vara de första i världen som beskrev sjukdomen, som senare fick namnet endocarditis lenta.

Vart tog tavlan vägen?

Den stulna målningen föreställer Heiberg när han för medicinstudenten demonstrerar ett hjärta med bakteriella vegetationer på hjärtklaffarna. Professorn i strikt mörk kavaj kontrasterar skarpt mot studenternas vita laboratorierockar. Det är en unik dokumentation av undervisningssituationen på Rikshospitalet från förra århundradet.

Vart tog tavlan vägen, och vad hände med den under tiden fram till en kväll i januari 1998 då det kom ett anonymt tips om att tavlan skulle finnas vid polishuset i Oslo?

Där, 50 meter från huvudingången, låg den i några buskar, inrullad i ett täcke.

Långvarigt restaureringsarbete

Tavlan var svårt skadad; restaureringen har pågått nästan ett år. Den har utförts av den skicklige norske konservatorn Walfried Brandt.

Porträttet är nu klart att åter hängas upp, men nu i det nya Rikshospitalet, som öppnas år 2000. Där får det sällskap av ytterligare 18 porträtt föreställande tidigare läkare vid sjukhuset. Inte mindre än sju av dem är målade av Werenskiöld.

Mysteriet med den stulna tavlan är uppklarat. Tavlan är lyckligtvis funnen, men tjuven går fri!

Anna-Stina Malmberg
docent, med dr,
Stockholm

Signe Holta Ringertz
professor, överläkare,
Aker Universitetssjukhus,
Oslo

MEDICIN HISTORISK

paus

Medicinhistoriska
ögonblicksbilder,
i form av en kort text
till en bra bild,
välkomnas!

»Medicinhistorisk paus»
Läkartidningen
Box 5603
114 86 Stockholm

Redaktör:
Kristina Räf